

Nr 84

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa stödåtgärder i anledning av skadorna å 1959 års skörd; given Stockholms slott den 11 mars 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

BERTIL

Gösta Netzen

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att amorteringslån (stödlån) under vissa villkor skall kunna beviljas de jordbrukare, som år 1959 tillfogats mera betydande skördeskadador på grund av ogynnsam väderlek. Utformningen av låneverksamheten ansluter i huvudsak till motsvarande bestämmelser år 1957 med av riksdagen år 1958 vidtagna ändringar. Lånen föreslås skola löpa med 5,75 procent ränta med möjlighet för Kungl. Maj:t att ändra räntesatsen, om det allmänna ränteläget skulle föranleda därtill. Låntagare med brukningsenhet av högst 20 hektar åker må åtnjuta räntefrihet i två år för högst 3 000 kronor av lånebeloppet. I fråga om lånebelopp, för vilket ränta skall utgå, skall de första två årens ränta läggas till kapitalbeloppet. Lånen, som skall vara amorteringsfria i två år, skall amorteras under en tid av fem år. Om särskilda skäl föreligger, kan den amorteringsfria tiden förlängas till högst fyra år och amorteringstiden ökas till högst tio år eller i undantagsfall högst femton år. Låneverksamheten skall handhas av lantbruksnämnderna under medverkan av riksbanken. Förvaltningen av lånen skall åvila riksbanken. Det begäres, att behållningen — drygt 11 miljoner kronor — å det under fonden för låneunderstöd redovisade, under rubriken fonden för kompletterande jordbrukskredit anvisade investeringsanslaget skall användas till bestridande av kostnaderna för stödlånen.

Vidare hemställas om medgivande att utbetala kontanta bidrag till jordbrukare, som är i behov därav på grund av lidna skördeeskador år 1959, i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av jordbruksnämnden efter överläggningar mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation framlagda förslag. För bidragsgivningen föreslås ett belopp av 10,4 miljoner kronor skola ställas till förfogande. Bidragen skall utdelas efter individuell ansökan och prövning. Fördelningen av bidragen skall handhas på i stort sett samma sätt som fördelningen av de individuella skördeeskadebidragen åren 1955 och 1957.

Av bidragsbeloppet avses 5 miljoner kronor skola täckas av det överskott av införselavgiftsmedel för brödsäd och fettvaror, som uppkommit under treårsperioden 1956/57—1958/59 och som ännu inte disponerats. Vidare skall 5 miljoner kronor tagas av de under regleringsåret 1959/60 inflytande införselavgifterna för fodermedel. Slutligen föreslås, att det å riksstaten för budgetåret 1959/60 anvisade anslaget till gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer å 0,4 miljoner kronor skall disponeras för ifrågavarande kontantbidrag.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1960.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Netzén, fråga om *vissa stödåtgärder i anledning av skadorna å 1959 års skörd* samt anför därvid.

Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959:147; JoU 29; rskr. 283) skulle för reglering av skador å 1959 års skörd tillämpas en modifierad 4-procentregel. Enligt denna skulle jordbruket bli berättigat till särskild konstant kompensation i händelse av dålig skörd för den del av produktionsbortfall eller kostnadsökning för fodermedel, som översteg 4 procent av inkomstsumman i en för år 1959 upprättad normkalkyl (ca 175 miljoner kr.).

Sedan jordbrukets förhandlingsdelegation under hand hos statens jordbruksnämnd påkallat en omräkning av den på våren 1959 upprättade normkalkylen, har en sådan omräkning verkställts av jordbruksnämndens kalkylsakkunniga och godkänts såväl av förhandlingsdelegationen som, vid sammanträde den 16 december 1959, av jordbruksnämnden. Vid omräkningen befanns bl. a., att den minskning av fodertillgången, som inträffat till följd av torkan år 1959, medförde en kostnadsökning för köpfoder i jordbruket av endast omkring 152 miljoner kr., under det att jordbrukets inkomster av försäljningen av vegetabilier och animalier nära överensstämde med normkalkylen. Någon utlösning av 4-procentregeln skedde sålunda inte.

I skrift den 30 oktober 1959 har *Norra Älvsborgs länsförbund av RLF* anhållit om stödåtgärder i anledning av skördeutfallet år 1959. Vidare har *Värmlands läns hushållningssällskap* och *Värmlands länsförbund av RLF* i skrift den 2 november 1959 anhållit om kompensation för skördeskadorna år 1959. Skrifterna har för yttrande remitterats till statens jordbruksnämnd.

Med anledning av nyssnämnda remisser och vad i övrigt förekommit i ärendet har *statens jordbruksnämnd* i en till jordbruksdepartementet den 27 februari 1960 inkommen skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, efter inhämtande i den mån så erfordras av riksdagens samtycke dels utfärda be-

stämmelser om utbetalande av stödlån i anledning av skador å 1959 års skörd i huvudsaklig överensstämmelse med vad i skrivelsen föreslagits, dels medge, att de medel, som nu inestår å Fonden för låneunderstöd: Fonden för supplementär jordbrukskredit, får användas till utbetalande av stödlån med anledning av skador å 1959 års skörd, dels bemyndiga jordbruksnämnden att för utbetalande av bidrag enligt i skrivelsen angivna grunder till jordbrukare, vilka är i behov därav på grund av lidna skördeskador år 1959, till lantbruksstyrelsen överföra ej mindre ett belopp av 10 miljoner kr. av importavgiftsmedel att avräknas med 5 miljoner kr. av vissa överskottsmedel av införselavgifter och med likaledes 5 miljoner kr. av under innevarande regleringsår inflytande införselavgifter för fodermedel, än även det belopp av 400 000 kr., som för budgetåret 1959/60 anvisats under anslaget Gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer, dels bemyndiga lantbruksstyrelsen att i den ordning, som angivits i skrivelsen, fastställa närmare grunder för fördelningen av sådana bidrag.

Över jordbruksnämndens framställning har, efter remiss, yttrande avgivits av *fullmäktige i riksbanken*.

I fråga om vissa redan vidtagna åtgärder i anledning av 1959 års skördeskador anför *statens jordbruksnämnd* i huvudsak följande.

Jordbrukets förhandlingsdelegation har, under hänvisning till kalkylomräkningen, i skrivelse till nämnden den 16 december 1959 anhållit om åtgärder med anledning av de skördeskador, som under år 1959 drabbat vissa delar av landet. I skrivelsen framhålles, att torkan under fjolåret förorsakat en resultatförsämring för jordbruket i huvudsak genom ökade kostnader för foderanskaffning. Förhandlingsdelegationen understryker därvid, att torkan framförallt drabbat vissa delar av landet, särskilt områden i östra och nordvästra Götaland samt sydvästra Svealand. I skrivelsen anhålles, att jordbruksnämnden ville hos riksbanken göra framställning om lättnader i fråga om amorteringar å stödlån för jordbrukare, som särskilt hårt drabbats av skördeskador. Vidare framhåller förhandlingsdelegationen, att skördeskadorna på många håll syntes vara så svåra, att det borde övervägas, om icke särskild hjälp i ena eller andra formen borde lämnas till de hårdast drabbade. Delegationen hemställer sålunda, att nämnden måtte jämte vederbörande andra myndigheter företaga den noggrannare kartläggning beträffande skadornas omfattning och svårighetsgrad, som fordrades för att uttröna, inom vilka områden dylik hjälp borde utgå.

Med anledning av förhandlingsdelegationens begäran om lättnader i fråga om amorteringen av äldre stödlån har jordbruksnämnden i skrivelser den 21 december 1959 gjort en framställning i ämnet till riksbanksdirektionen och till lantbruksstyrelsen. Riksbanken har därefter i skrivelse till jordbruksnämnden den 29 december 1959, varav avskrift tillställts riksbankens avdelningskontor, meddelat sitt ställningstagande till nämndens framställning.

Jordbruksnämnden berör därefter i korthet väderleksförhållandena våren och sommaren 1959 samt anför härom följande.

Väderleken under vegetationsperioden 1959 kännetecknades i stora delar av landet framför allt av en betydligt lägre nederbördsmängd än normalt men dessutom av ovanligt höga temperaturer under sommarmånaderna. Växtbetingelserna blev till följd av torkan särskilt dåliga i stora delar av Götaland och Svealand.

Jordbruksnämnden har för månaderna maj—september studerat nederbördens fördelning vid de mätställen, från vilka rapporter regelbundet insamlas av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). För 400 platser, i stort sett jämnt fördelade inom landet, har månadsnederbörden därvid jämförts med normal nederbörd åren 1901—1930 (av SMHI använd normalperiod). Detta material visar, att nederbördsmängden under maj månad i östra Skåne, Blekinge, Gotlands och Kalmar län icke uppgick till 25 procent av den normala. Västra Skåne, delar av Kronobergs och Hallands län, norra delen av Bohuslän, Vänerslätten och delar av östra Svealand hade samtidigt mellan 25 och 50 procent av normal regnmängd, medan landet i övrigt hade mera normala nederbördsförhållanden. I jämförelse med maj månad medförde juni endast en obetydlig ökning av nederbörden inom sydöstra Götaland. Under denna månad led dessutom delar av Värmlands, Örebro och Kopparbergs län särskild brist på regn. I dessa senare områden föll mindre än en fjärdedel av normal regnmängd. Stora områden i Norrland fick under juni mindre än hälften av normal nederbördsmängd. Den nederbördsfördelning, som rådde under juni, fortsatte också under större delen av följande månad. Under juli erhöll sålunda delar av östra Svealand mindre än en fjärdedel av normal regnmängd. Vid månadsskiftet juli—augusti föll i södra Götaland (särskilt i trakten av Ivösjön i nordöstra delen av Kristianstads län) stora mängder av regn, som lokalt uppgick till mer än 200 mm. Augusti månad var jämfört med normala förhållanden den ojämförligt torraste av sommarmånaderna. Då fick nämligen i stort sett halva Götaland och Svealand mindre än en fjärdedel av normal nederbördsmängd. Även under september föll i stora delar av landet mindre regn än normalt. Endast norra Götaland och Gotland hade denna månad i det närmaste normala nederbördsförhållanden.

Vidare har jordbruksnämnden verkställt vissa utredningar angående omfattningen av 1959 års mera väsentliga skörde-skador. I sina utredningar om skördeutfallet i olika delar av landet har nämnden använt allt tillgängligt material: skördeomdomen och hektarskörden enligt de subjektiva (d. v. s. de enligt traditionell metod utförda) skördeuppskattningarna samt hektarskörden enligt objektiva uppskattningar. Nämnden har eftersträvat att erhålla sammanfattande mått på skördeutfallet inom olika områden.

Såsom första led i utredningsarbetet har den s. k. allmänna skördesiffran för olika hushållningssällskapsområden uträknats för vart och ett av de fem senaste åren. Uträkningen härav grundar sig på de i oktober avgivna skördeomdomen för samtliga växtslag, som är föremål för subjektiva skördeuppskattningar. De olika skördeomdomena har därvid omräknats till foderenheter. Hänsyn har vid omräkningen ej kunnat tagas till halm, blast, bete och grönfoder. Ehuru de i den allmänna skördesiffran ingående komponenterna icke utgör objektiva mått på skörderesultatet utan endast subjektiva bedömningar därav, torde enligt nämnden skördesiffran likväl ge en tämligen god bild av variationerna i det *kvantitativa* skördeutfallet mellan

olika områden. Uppgifterna redovisas av nämnden i en tabell, vilken som *bilaga 1* torde få fogas till detta protokoll. Av tabellen framgår, att den allmänna skördesiffran för hela riket icke något av åren 1955—1959 uppgått till talet 3, som vid riktig bedömning skall beteckna medelskörd. För år 1959 var rikssiffran 2,57, det för perioden lägsta värdet näst efter talet för det regnfattiga året 1955 eller 2,32. Vid jämförelse särskilt med 1957 års skördesiffran, 2,79, måste ihågkommas, påpekar nämnden, att kvaliteten av åtskilliga grödor detta år till följd av de ihärdiga regnen under skördeperioden var mycket dålig, medan skörden 1959 nästan genomgående kännetecknas av god kvalitet. Därtill kommer, att skörden under torrår brukar bedömas särskilt pessimistiskt. Den lägsta områdessiffran redovisas år 1959 för Kalmar läns södra del med 1,98, varefter följer Värmlands län med talet 2,00. På en viss distans, med skördesiffran 2,17, kommer därefter Gotlands län, som tätt följs av, i tur och ordning, Västmanlands län, Örebro län, Kalmar läns norra del och Kopparbergs län. För Malmöhus, Västerbottens och Norrbottens län redovisas ett skördeutfall, som överstiger normalskörd.

Liksom skedde vid undersökningen av 1957 års skördeskadur har jordbruksnämnden även för år 1959 sökt erhålla ett *värdemässigt* mått på skördeskadornas omfattning inom olika län.

Denna beräkning bygger på de subjektiva uppskattningarna av hektarskördarna i varje församling men man har därjämte beaktat tillgängliga, direkta eller indirekta, uppgifter om de olika växtslagets kvalitet. Vid beräkningen har värdet av 1959 års skörd jämförts med värdet av en »normalskörd», avseende genomsnittet för åren 1952, 1953, 1954, 1956 och 1958. Totalsköörden har i båda jämförelseleden beräknats på grundval av 1959 års arealdisposition, medan resp. års hektaravkastningar kommit till användning (för normalperioden har vägda länsmedeltal beräknats). Beräkningarna omfattar alla i skördeuppskattningarna ingående grödor utom varråg, foderrotfrukter, oljelin och hö från naturlig äng. Återväxten efter första skörd på vallar har ej heller medräknats, enär den objektiva skördeuppskattningen visat, att det i förhållande till tidigare använda schablon tillägg föreligger betydande länsavvikelser, vilkas storlek för år 1959 vid tidpunkten för beräkningarnas utförande dock ej varit känd för alla områden. Värderingen både av normalsköörden och 1959 års skörd har utförts på samma sätt som vid omräkningen av den begränsade totalalkylen i december 1959 för eventuell tillämpning av 4-procentregeln. Detta innebär, att avvikelser från normalkvalitet i den aktuella skörden i möjligaste mån beaktats genom priset tillägg eller prisavdrag. Vad den aktuella höskörden beträffar har hänsyn tagits till kvalitetsfrågan genom priskorrigerering till följd av de avvikelser i förhållande till normalt fodervärde, som påvisats av de lantbrukskemiska kontrollanstalterna vid analyser av höprover från 1959 års skörd.

Resultatet av värdeberäkningarna har jordbruksnämnden sammanställt i en tabell, vilken som *bilaga 2* torde få fogas till detta protokoll. Av denna framgår, att den totala skördeförlusten, sedan 1959 års skörd sålunda värderats med hänsyn både till kvantitet och kvalitet, beräknats till omkring 159 miljoner kr. Inom en del områden, framför allt Malmöhus län men även Östergötlands län, Älvsborgs läns södra del och de tre nordligaste länen, har emellertid skördevärdet blivit större än normalt. Bruttoförlusten skulle

alltså enligt denna beräkningsmetod i verkligheten vara större än det angivna beloppet.

Jordbruksnämnden erinrar i sammanhanget om att omräkningen av den begränsade totalkalkylen slutade, som förut nämnts, på en kostnadsökning för köpfoder i jordbruket av ca 152 miljoner kr. men på ungefär oförändrade inkomster av försålda jordbruksprodukter, bådadera i förhållande till normkalkylen. Ehuru totalkalkylen bygger på andra förutsättningar och beräkningsmetoder än den här redovisade undersökningen, råder nära överensstämmelse mellan de båda beräkningarnas slutresultat. Detta förhållande torde enligt nämnden närmast få betraktas som en tillfällighet.

Den sista kolumnen av tabellen i bilaga 2 visar, att 1959 års skördevärde för hela riket motsvarar 94 procent av värdet av normalskörd. Det lägsta värdet redovisas för Kalmar södra länsdel med »skördeprocenten» 69, varefter följer Gotlands och Värmlands län med resp. 73 och 76 procent. Endast dessa tre områden uppvisar en skördeförlust överstigande 20 procent. Mellan 15 och 20 procents förlust, d. v. s. en »skördeprocent» mellan 80 och 85, redovisas för Jönköpings, Kalmar norra, Blekinge, Älvsborgs norra, Örebro och Västmanlands län.

Jordbruksnämnden konstaterar, att beräkningen både av skördeförlusten och av den allmänna skördesiffran således ger vid handen, att södra länsdelen av Kalmar län skulle vara hårdast drabbad av skördeskadorna och att därefter skulle följa Gotlands och Värmlands län (ehuru de olika beräkningarna placerar dessa senare län i inbördes olika ordningsföljd). En hög grad av parallellitet råder i fråga om länsföljden enligt de båda beräkningarna.

I syfte att utröna *skördeskadornas lokalisering* inom olika län har jordbruksnämnden beräknat »skördeprocenten» enligt i stort sett samma metod även för s. k. naturliga jordbruksområden. Dessa beräkningar har emellertid måst begränsas till vissa av de län, som enligt nyss redovisade undersökningar synes vara särskilt svårt skadade. Dessutom har på särskild framställning Gävleborgs län medtagits. Enligt en något enklare metod, vid vilken de subjektiva hektarskördarna församlingsvis för enskilda grödor vägts samman med ledning av skördevärden för naturliga jordbruksområden, har skördeprocenten även uträknats för varje församling inom de mest skadade områdena. Vid denna uträkning har även vissa av regn skadade församlingar kring linjen Kristianstad—Sölvesborg medtagits. På grund av särskilda yrkanden har bearbetning också ägt rum för församlingarna i Södertörn och norra Bohuslän.

Vid de olika beräkningarna har enligt jordbruksnämnden framkommit, att Öland drabbats hårdare än fastlandsdelen av Kalmar läns södra del, att södra delen av Gotlands län varit något svårare utsatt för skador än länets norra del, att skadorna i Värmlands län varit ojämnt fördelade men nästan helt koncentrerade till södra länsdelen och att skadorna inom Älvsborgs läns norra del varit svårast i Dalslands bergsbygd och slätthygden. Bland Kristianstads—Blekinge-församlingarna framträder ett sammanhängande skade-

område, vars gränser dock ej klart kan anges, enär skörderapporter för vissa angränsande församlingar antingen ej inkommit till statistiska centralbyrån eller varit endast ofullständigt ifyllda. Inom Örebro, Västmanlands och Gävleborgs län samt de undersökta delarna av Stockholms och Göteborgs och Bohus län har några större sammanhängande områden med från läns-genomsnittet starkt avvikande skördeutfall icke lokaliserats. Nämnden framhåller, att karakteristiskt för 1959 års skördeutfall synes vara förekomsten av betydande lokala variationer även inom begränsade områden.

I en särskild tabell, vilken som *bilaga 3* torde få fogas till detta protokoll, redovisar jordbruksnämnden, närmast som ett räkneexempel, *den skörde-förlust, som i olika län kvarstår vid självrisker på 15 och 20 procent*. De kvarstående skördeförlusterna har därvid beräknats genom att beloppet för självriskens dragits från den totalt redovisade förlusten. Nämnden påpekar, att denna metod ger för låga återstående skördeförluster, enär den redovisade totalförlusten, såsom förut nämnts, utgör ett nettobelopp. Självfallet borde självrisken i stället ha frändragits den verkliga totalförlusten. Om tabellens uppgifter alltså är för låga, torde detta enligt nämndens mening i mindre utsträckning gälla de mest skadade länen, inom vilka en mer eller mindre allmän skördenedsättning kan antagas ha förelegat under år 1959. Skördeförlusten för det hårdast drabbade området, Kalmar läns södra del, redovisas vid 20 procents självrisk med omkring 9,4 miljoner kr.

Jordbruksnämnden har som nämnts också prövat möjligheterna att med ledning av de *objektiva skördeuppskattningarna* mäta skördebortfallet år 1959. Svårigheterna att med ledning av hittills utförda objektiva uppskattningar ange en normalskörd är emellertid så stora, att nämnden ännu bedömer det som alltför vanskligt att på denna väg bestämma storleken av en skördeskada. Jämföres inom de särskilt skördeskadade länen 1958 och 1959 års skördar enligt såväl objektiv som subjektiv uppskattning, framstår i allmänhet skördebortfallet 1959 som mindre enligt objektiva grunder. Detta tyder enligt nämnden på att den skördeskada, som framkommer med ledning av den subjektiva skördeuppskattningen, i viss mån kan vara överdriven, såsom också erfarenhetsmässigt brukar vara fallet särskilt under år med torkskador.

För varje stratum inom vissa av de enligt subjektiv uppskattning mest drabbade länen (Gotlands, Kalmar och Blekinge län, Älvsborgs läns norra del, Värmlands, Västmanlands och Gävleborgs län) har jordbruksnämnden på grundval av objektiv skördeuppskattning beräknat värdet av 1958 och 1959 års totalskördar (exklusive skörden av oljeväxter och sockerbeter). Då 1958 års skördeutfall i stora delar av landet väsentligt avvek från vad som kan betecknas såsom normalskörd, äger en jämförelse mellan de båda årens skördevärden endast begränsat intresse i nu förevarande sammanhang. Av jämförelsen torde dock i viss mån variationerna i 1959 års skördeutfall *inom* de olika länen kunna utläsas. Bl. a. synes framgå att skörden både i Gotlands och Värmlands län blivit sämst i södra länsdelen. I Kalmar län har

Öland som helhet utsatts för svårare skador än fastlandet, och i Blekinge har skogsbygden mot Småland drabbats hårdast.

Jordbruksnämnden upplyser vidare, att den efter utredningsarbetets avslutande har överlagt med jordbrukets förhandlingsdelegation för att på grundval av utredningsresultatet dryfta frågan, om årets skördeskador borde föranleda framställning om särskilda stödåtgärder, samt för att diskutera eventuella åtgärders omfattning och utformning. Nämndens utgångspunkt har därvid varit följande.

Utfallet av 1959 års skörd, som helhet betraktad, ligger i enlighet med vad förut konstaterats inom den riskmarginal, som jordbruket självt svarar för. Gällande prissättningsystem kan således i och för sig ej utgöra grund för anspråk på tillskott av allmänna medel. Av verkställd undersökning framgår dock tydligt att de skador, som inträffat i vissa begränsade delar av landet, ligger genomsnittligt betydligt över den riskmarginal, som 4-procentregeln anger. Det är vidare enligt jordbruksnämndens uppfattning uppenbart, att skadorna i ett betydande antal fall är så stora, att de överstiger vad jordbrukarna själva rimligen kan bära. De lättnader i fråga om amorteringar av äldre stödlån, som nu kan komma vissa enskilda jordbrukare till del, är enligt jordbruksnämndens mening otillräckliga som hjälpåtgärder i den föreliggande situationen.

Innan jordbruksnämnden övergår till att diskutera de stödåtgärder, som kan ifrågakomma i den aktuella situationen, erinrar nämnden om att den i sitt yttrande den 11 november 1958 över skördeskadeutredningens betänkande framhållit, att de stödformer av skiftande slag, vilka dittills som ett provisorium tillämpats, icke visat sig fullt ändamålsenliga, och kraftigt understrukit angelägenheten av att man söker komma fram till skyddsformer, vilka erbjuder jordbrukarna större trygghet mot allvarliga skördeskador. Nämnden anser alltså, att en långsiktig lösning av problemet snarast möjligt måste ernås. I avvaktan på att en sådan lösning skall komma till stånd har emellertid nämnden, med hänsyn till föreliggande omständigheter, icke velat undandraga sig att medverka till att tillfälliga stödåtgärder genomföres även med sikte på 1959 års skördeskador.

De förslag om särskilda stödåtgärder, som jordbruksnämnden framlägger i det följande, bygger på förutsättningen, att dylika åtgärder, utan nytt tillskott av allmänna medel, skall kunna finansieras av tillgångar, som redan står till jordbrukets förfogande eller eljest föreligger inom jordbruksregleringens ram.

Jordbruksnämnden anmäler, att vid överläggningarna mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation beträffande frågan, vilka åtgärder som i det aktuella läget ytterligare kan vara erforderliga från det allmännas sida, den 22 februari 1960 enighet uppnåtts om att de stödåtgärder som otvivelaktigt är påkallade — liksom exempelvis åtgärderna i anledning av 1957 års skördeskador — bör ha karaktären av stödlån och av behovsprövade bidrag efter individuell ansökan. Med hänsyn till skadornas omfattning har man ansett att en medelsanvisning till kontantbidrag i varje fall icke bör understiga ett belopp av 10 miljoner kr. Härom anför nämnden följande.

Man har därvid utgått från att den övervägande delen av dylika bidragsmedel skall tillfalla de svårast drabbade områdena, i främsta rummet Kalmar läns södra hushållningssällskapsområde samt Gotlands och Värmlands län. För åtskilliga områden inom riket, bl. a. de fyra nordligaste länen och Malmöhus län, har å andra sidan allvarliga skördeeskador förutsatts föreligga endast i enstaka fall och för sådana områden har medelsbehovet för kontantbidrag följaktligen förutsatts vara ringa. Andra hushållningssällskapsområden än de tidigare avsedda har, i fråga om utbredningen av mera allvarliga skördeeskador, bedömts intaga en mellanställning. För vart och ett av dessa områden har endast tämligen begränsade belopp av bidragsmedel ansetts kunna komma i fråga. Det har förutsatts, att fördelningen av bidragen skall under lantbruksstyrelsens ledning verkställas av lantbruksnämnderna, dock med möjlighet för lantbruksstyrelsen att själv centralt omhändera bidragsfördelningen inom områden med jämförelsevis ringa utbredning av skördeeskadorna.

Enligt vad jordbruksnämnden inhämtat, inestår å fonden för låneunderstöd, stödlån till jordbrukare, ett belopp av omkring 11 miljoner kr. (den 1 juli 1959 11 068 035 kr.). Detta belopp utgör återstoden av de medel om tillhoppa ca 44 270 000 kr., som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 december 1957 och den 14 mars 1958 överförts till nämnda fond från fonden för supplementär jordbrukskredit för att användas till bestridande av kostnaderna för stödlån med anledning av 1957 års skördeeskador. Jordbruksnämnden föreslår i samråd med lantbruksstyrelsen, att de medel, som nu inestår å fonden för låneunderstöd: fonden för supplementär jordbrukskredit, skall få användas till utbetalande av stödlån med anledning av skador å 1959 års skörd samt att grunderna för sådan lånehjälp utformas i överensstämmelse med stadgandena i kungörelsen den 13 december 1957 (nr 650) om stödlån till jordbrukare med däri genom kungörelsen 1958: 256 vidtagna ändringar. Fördelningen av tillgängliga lånemedel mellan olika lantbruksnämndsområden förutsättes på sedvanligt sätt få verkställas av lantbruksstyrelsen.

Vad gäller finansieringen av de behovsprövade kontantbidragen har, upplyser nämnden, överväganden ägt rum i avseende å möjligheten att för sagda ändamål anlita uppsamlade eller inflytande införselavgiftsmedel. Från jordbrukets förhandlingsdelegations sida har man därvid tillstyrkt, att jordbruket, som enligt gällande regleringssystem äger för prisregleringsändamål tillgodogöra sig inflytande införselavgifter för fodermedel, av dylika, för innevarande regleringsår inflytande avgiftsmedel ställer ett belopp av 5 miljoner kr. till förfogande för utbetalning av skördeeskadebidrag. Genom den ökade import av »köpfoder», som är att förutse till följd av 1959 års svaga fodersädsskörd, beräknas under året inflyta så stora belopp av införselavgifter för fodervaror, att sådana angelägna regleringsuppgifter, som normalt skall bekostas av dylika avgiftsmedel, icke torde behöva bli eftersatta genom att det angivna beloppet å 5 miljoner kr. tagas i anspråk.

Jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen har vidare enats om att föreslå, att för användning till kontantbidrag anvisas ett belopp av 5 mil-

joner kr. av vissa överskottsmedel, som influerats inom jordbruksregleringens ram men icke utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen må tagas i anspråk. Härom anför nämnden vidare i huvudsak följande.

Under treårsperioden 1956/57—1958/59 har sålunda — på sätt närmare redovisas i jordbruksnämndens skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1959 (prop. 1960: 1, p. 29) uppkommit ett överskott av införselavgiftsmedel av omkring 23 miljoner kr. i förhållande till ett »normalbelopp» av ($3 \times 72 =$) 216 miljoner kr. Enligt statsmakternas beslut bör, därest ett nämnvärt sådant överskott uppkommer, detta »balanseras över» till den nu löpande prissättningsperioden. Nämnden har i nyss angiven skrivelse anmält sin avsikt att — till fullgörande av meddelat uppdrag — inkomma med förslag beträffande användningen av detta överskott efter att bl. a. ha samrått med jordbrukets förhandlingsdelegation. Vid de nu med delegationen förda överläggningarna har enighet nåtts om att jordbruksnämnden skall föreslå Kungl. Maj:t att ett belopp av 5 miljoner kr. av ifrågavarande överskottsmedel tages i anspråk till bidrag för 1959 års skördeeskador. Det har förutsetts, att härav skall avräknas 3 miljoner kr. på införselavgifterna för brödsäd och 2 miljoner kr. på införselavgifterna för fettvaror. Genom underhandsbesked till jordbruksnämnden har styrelserna för Svensk spannmåls-handel, ekonomisk förening, och för Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., förklarat sig ej vilja motsätta sig den disposition av införselavgiftsmedel, som nämnden och förhandlingsdelegationen förutsatt. Beträffande dispositionen av övriga överskottsmedel av införselavgifter från den gångna treårsperioden anmäler jordbruksnämnden sin avsikt att efter samråd med förhandlingsdelegationen återkomma senare.

Jordbruksnämnden erinrar att frågan om användningen av de restitutionsmedel å 400 000 kr., som för budgetåret 1959/60 anvisats under anslaget till gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer, hittills har hållits öppen. Nämnden föreslår nu i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, att även dessa medel skall få användas för utbetalning av här avsedda kontantbidrag.

I fråga om administrationen av kontantbidragen har jordbruksnämnden fört överläggningar med lantbruksstyrelsen och med jordbrukets förhandlingsdelegation, därvid man i huvudsak utgått från de regler, som gällde vid utdelningen av kontantbidrag i anledning av 1957 års skördeeskador och som i sin tur nära anslöt till reglerna för 1955 års skördeeskadehjälp. Vid dessa överläggningar har — mot bakgrunden av de tidigare i nämndens skrivelse redovisade antagandena beträffande den lokala fördelningen av bidragsbehovet — i fråga om bidragsgivningen för 1959 års skördeeskador framkommit följande vägledande synpunkter.

1. Bidrag lämnas efter individuell ansökan och prövning till sådana jordbrukare, som särskilt svårt träffats av skördeeskador.

2. Prövningen omhänderskas inom varje lantbruksnämnd med biträde av en representant för hushållningssällskapet. Jordbrukets ekonomiska och fackliga organisationer lämnas tillfälle att medverka vid prövningen.

3. För bidrag förutsättes, att skördeeskadeförlusten framstår som stor i förhållande till sökandens normala årsinkomst och allvarligt äventyrar hans ekonomiska ställning.

4. Sedan nämnderna preliminärt behandlat ansökningarna genom uppdelning av dessa i angelägenhetsgrupper och angivande i förekommande fall

av det bidragsbelopp, som nämnden vill tillstyrka, insändes sammanställning över ansökningarna jämte nämndernas upplysningar och förslag till lantbruksstyrelsen.

5. För områden, där antalet sökande visar sig vara ringa, bör lantbruksstyrelsen kunna förbehålla sig att själv göra fördelningen av bidragen. Någon mindre del av de totalt tillgängliga bidragsmedlen innehålles även centralt för att kunna disponeras för utlämnande av bidrag i följd av besvär över lantbruksnämnds beslut i bidragsärenden. Tillgängliga bidragsmedel fördelas i övrigt på de olika lantbruksnämnderna, varefter dessa får verkställa den definitiva fördelningen av de tillgängliga medlen på de bidragsökande, som anses vara i det största behovet av bidrag.

Vidare föreslår jordbruksnämnden i samråd med lantbruksstyrelsen, att de närmare grunderna för bidragsprövningen och för fördelningen av tillgängliga bidragsmedel skall, med utgångspunkt från vad som sålunda angivits, få utfärdas av lantbruksstyrelsen efter hörande av jordbruksnämnden och förhandlingsdelegationen.

Vid behandlingen i jordbruksnämnden av förevarande frågor om åtgärder i anledning av skador på 1959 års skörd har ledamöterna av nämnden *Lindskog* och *Odhner* anmält avvikande mening och uttalat följande.

Vi skulle ha kunnat acceptera de av majoriteten föreslagna åtgärderna som ett led i en övergång till ett mera permanent och försäkringsmässigt utformat skördeskadestydd. Vi finner det emellertid inte rimligt, att jordbruksnämnden år efter år, vid sidan om prisavtal och riksdagsbeslut, skall göra sig till tolk för ytterst svårbedömda krav på ersättning för skördeskador av regleringsmedel och betala ut dylika medel efter synnerligen tillfälliga normer, som ger ur rättvisesynpunkt ofta mycket stötande resultat, utan att övergången till ett rättvisare och rimligare system över huvud taget är i sikte. Därigenom riskerar man att genom praxis skapa en inte önskvärd permanent form för skördeskadeersättning.

Fullmäktige i riksbanken anför i sitt remissutlåtande, att det med hänsyn till vad jordbruksnämnden anført angående skördeskadornas omfattning i vissa delar av riket under år 1959 synes befogat, att åtgärder vidtages för att mildra de ekonomiska verkningarna för de av skadorna drabbade jordbrukare, som är i behov av bistånd. Fullmäktige kan emellertid i likhet med reservanterna mot jordbruksnämndens skrivelse ej underlåta att uttala sina betänkligheter mot att av skördeskador föranledda åtgärder återigen måste få karaktären av tillfälliga lösningar.

Vad angår de av jordbruksnämnden, i samråd med lantbruksstyrelsen, framförda konkreta förslagen anser sig fullmäktige böra inskränka sitt yttrande till frågan om nya stödlån till jordbrukare samt om anvisande av medel härför. Fullmäktige meddelar beträffande förslagen i denna del, att desamma icke givit fullmäktige anledning till erinran. Fullmäktige biträder följaktligen förslaget, att den nya låneshjälpen utformas i överensstämmelse med de stadganden, som utfärdats för 1957 års stödlån. Detta innebär bl. a., att riksbanken är beredd att åtaga sig bestyret med låneförvaltningen efter samma grunder, som gäller för de tidigare stödlånen till jordbru-

kare. Frågan om eventuell ersättning för ifrågavarande bestyr torde enligt fullmäktige få upptagas till behandling i samband med motsvarande spörsmål för de tidigare lånen.

Departementschefen

I stora delar av vårt land kännetecknades väderleksförhållandena under vegetationsperioden 1959 av en betydligt lägre nederbördsmängd än normalt samt av ovanligt hög och intensiv värme. Växtbetingelserna för i synnerhet de vårsådda grödorna och vallarna blev till följd av den härigenom uppkomna torkan särskilt dåliga i stora delar av Götaland och Svealand. I samband med skyfällsliknande regn inträffade samtidigt på några håll katastrofskador på bland annat de växande grödorna.

I enlighet med de av statsmakterna godtagna reglerna har statens jordbruksnämnds kalkylsakkunniga verkställt beräkningar av produktionsutfallet för produktionsåret 1959/60 med utgångspunkt från skörderapporterna per den 15 oktober 1959. Av dessa beräkningar framgår, att de av torka och andra onormala väderleksförhållanden förorsakade skadorna på 1959 års skörd inte är så stora i förhållande till jordbrukets samlade produktionsvolym, att de föranlett en tillämpning av den för 1959 års skörd gällande, modifierade 4-procentregeln. Detta innebär, att jordbruket inte blivit berättigat till någon kontant ersättning av statsmedel i anledning av skördeskadorna.

Såsom framgår av den redogörelse för skördeskadorna, som jordbruksnämnden lämnat, har emellertid vissa delar av landet drabbats mycket hårt. Enligt jordbruksnämndens uppfattning är det uppenbart, att skadorna i ett betydande antal fall är så stora, att de överstiger vad jordbrukarna själva rimligen kan bära. De lättnader i fråga om amorteringen av äldre stödlån, som enligt nu gällande bestämmelser kan komma vissa enskilda jordbrukare till del är enligt nämndens mening otillräckliga som hjälpåtgärder i den föreliggande situationen. Efter övervägande av utredningsmaterialet och övriga omständigheter har jag funnit mig böra tillstyrka jordbruksnämndens förslag, att särskilda stödåtgärder vidtages från det allmännas sida för att mildra verkningarna av skördeskadorna.

I fråga om utformningen och finansieringen av hjälpen till de av 1959 års skördeskador särskilt svårt drabbade jordbrukarna kan jag i huvudsak ansluta mig till vad jordbruksnämnden efter överläggningar med jordbrukets förhandlingsdelegation och lantbruksstyrelsen härutinnan föreslagit. Möjligheter bör sålunda nu liksom år 1957 skapas för utlämnande av såväl stödlån som behovsprövade kontantbidrag efter individuell ansökan.

Vad angår den närmare utformningen av reglerna för stödlånen anser jag, att dessa lämpligen bör anknyta till de regler, som godtagits av riksdagen för 1957 års stödlån (prop. 1957: 184; JoU 39; rskr. 391; prop. 1958: 1, IX ht, p. 43; JoU 1, p. 34; rskr. 9). Författningsmässigt torde be-

stämmelserna helt kunna utformas i överensstämmelse med dem, som enligt kungörelserna 1957: 650 och 1958: 256 gäller för dylika lån i anledning av 1957 års skördeskador. Såsom förutsättning för lån bör sålunda gälla, att jordbrukaren på grund av felslagen skörd år 1959 har lidit väsentlig förlust och av denna anledning är i behov av ekonomiskt bistånd samt att han gjort vad på honom ankommit för att motverka förlusten. Liksom år 1957 torde vidare lån som regel ej böra beviljas till högre belopp än som motsvarar två tredjedelar av den inkomstminskning, som skadorna beräknas ha medfört.

Bland annat med hänsyn till det angivna syftet med lånen bör dessa även nu löpa med ränta. Räntefoten synes liksom för 1957 års stödlån böra bestämmas till 5,75 procent. Jag förutsätter dock att, därest det allmänna ränteläget skulle föranleda därtill, Kungl. Maj:t skall äga under löpande lånetid besluta om ändring av denna räntesats. I fråga om bestämmelsernas utformning i övrigt torde jag få hänvisa till här bifogade, inom jordbruksdepartementet utarbetade förslag till kungörelse om stödlån till jordbrukare (*bilaga 4*).

Vad beträffar finansieringen av den föreslagna låneverksamheten har jordbruksnämnden erinrat om att av det år 1957 under kapitalbudgeten till fonden för låneunderstöd under rubriken Fonden för supplementär jordbrukskredit till stödlån till jordbrukare överförda beloppet kvarstår odisponerat ett sammanlagt belopp av drygt 11 miljoner kronor. Nämnden föreslår, att de odisponerade medlen skall användas till utbetalning av stödlån på grund av 1959 års skördeskador. Häremot har jag intet att erinra. Den fördelning av tillgängliga lånemedel på olika lantbruksnämndsområden även som jämkning härav, som torde bli erforderlig, bör liksom vid tidigare stödlånetillfällen få verkställas av lantbruksstyrelsen.

Vad därefter gäller de behovsprövade kontantbidragen har jordbruksnämnden funnit, att för dessa bidrag med hänsyn till skadornas omfattning erfordras ett belopp av minst 10 miljoner kronor. Nämnden har därvid utgått från att den alldeles övervägande delen av detta belopp skall tillfalla de av 1959 års skördeskador svårast drabbade områdena, i främsta rummet Kalmar läns södra hushållningssällskapsområde samt Gotlands och Värmlands län. För flertalet övriga hushållningssällskapsområden har endast tämligen begränsade belopp ansetts kunna komma i fråga. Mot nämndens beräkning av bidragsbeloppet och förslag till huvudsaklig fördelning av detta har jag med hänsyn till bland annat det för olika trakter redovisade skördeutfallet intet att erinra.

Principen för bidragsgivningen bör i enlighet med jordbruksnämndens, i samråd med lantbruksstyrelsen och jordbrukets förhandlingsdelegation upprättade förslag vara, att bidrag efter individuell ansökan och prövning skall kunna utgå till sådana jordbrukare, som särskilt svårt träffats av skördeskador. Prövningen bör inom varje lantbruksnämnd ske med biträde av en representant för hushållningssällskapet. Jordbrukets ekonomiska eller fack-

liga organisationer bör lämnas tillfälle att medverka vid prövningen. För erhållande av bidrag bör förutsättas, att skördeskadeförlusten framstår som stor i förhållande till sökandens normala årsinkomst och allvarligt äventyrar hans ekonomiska ställning.

Såsom jordbruksnämnden föreslagit bör lantbruksnämnderna preliminärt behandla ansökningarna genom att uppdelade dem i angelägenhetsgrupper och i förekommande fall ange det bidragsbelopp, som lantbruksnämnden vill tillstyrka. Sammanställningar av ansökningarna samt lantbruksnämndernas upplysningar och förslag bör därefter insändas till lantbruksstyrelsen.

För områden, där antalet sökande visar sig vara ringa, bör fördelningen av bidragen ske centralt genom lantbruksstyrelsen. Centralt hos lantbruksstyrelsen bör vidare någon mindre del av de totalt tillgängliga bidragsmedlen innehållas för att göra det möjligt att utlämna bidrag i följd av besvär över lantbruksnämnds beslut i bidragsärenden. I övrigt bör lantbruksstyrelsen fördela tillgängliga bidragsmedel på de olika lantbruksnämnderna, varefter dessa får verkställa den definitiva fördelningen på de bidragssökande, som kan anses vara i det största behovet av bidrag.

De närmare grunderna för bidragsprövningen och för fördelningen av de tillgängliga bidragsmedlen bör med utgångspunkt från nu angivna huvudregler fastställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av lantbruksstyrelsen efter hörande av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation.

För finansieringen av den föreslagna bidragsverksamheten bör — i enlighet med vad som överenskommits mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation — tagas i anspråk vissa hos nämnden tillgängliga men ännu inte disponerade medel. Till förfogande för verksamheten bör sålunda ställas ett belopp av 5 000 000 kronor av det överskott av införselavgiftsmedel, som uppkommit under treårsperioden 1956/57—1958/59. Av detta belopp bör 3 000 000 kronor avräknas på införselavgifterna för brödsäd och 2 000 000 kronor på införselavgifterna för fettvaror. Vidare synes — med hänsyn till vad jordbruksnämnden anfört angående ökningen av de under regleringsåret 1959/60 inflytande införselavgiftsmedlen för fodermedel — av dessa avgiftsmedel ett belopp av likaledes 5 000 000 kronor böra disponeras för ändamålet. Slutligen bör det belopp å 400 000 kronor, som för budgetåret 1959/60 anvisats under anslaget till gottgörelse till jordbruket för av dess utövare erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer, användas för ifrågavarande bidragsgivning. I första hand bör sistnämnda anslag samt förstnämnda överskottsmedel tagas i anspråk.

Såsom framgår av det föregående har två av jordbruksnämndens ledamöter anmält avvikande mening och gjort ett särskilt uttalande. I anledning härav vill jag framhålla, att frågan om en permanent form för skördeskadskydd varit föremål för utredningar och överväganden inom jordbruksdepartementet alltsedan det av skördeskadeutredningen avlämnade förslaget här- om under remissbehandlingen i viktiga avseenden blev föremål för invänd-

ningar av olika slag. Jag vill i detta sammanhang meddela min avsikt att inom den närmaste tiden för inhämtande av yttranden utsända en inom departementet utarbetad promemoria med synpunkter och förslag beträffande systemet för permanent skördeeskadeskydd.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge,

1) att stödlån med anledning av 1959 års skördeeskador må utlämnas i enlighet med de grunder, som förordats i det föregående,

2) att behållningen å under Fonden för låneunderstöd redovisade, under rubriken Fonden för supplementär jordbrukskredit förut anvisade investeringsanslag må användas till bestridande av kostnaderna för stödlånen,

3) att bidrag till jordbrukare, vilka är i behov därav på grund av 1959 års skördeeskador, må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, jag angivit i det föregående,

4) att ett belopp av 10 400 000 kronor må ställas till förfogande för utbetalande av sagda bidrag,

5) att kostnaderna för bidragen må bestridas med

a) 400 000 kronor av de medel, som anvisats å det å riksstaten för budgetåret 1959/60 under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till Gottgörelse till jordbruket för av dess utöware erlagd energiskatt för motorbrännolja till traktorer,

b) 5 000 000 kronor av medel, som influtit genom upptagande av införselavgifter på jordbrukets område under regleringsåren 1956/57—1958/59, varav 3 000 000 kronor från införselavgifter för brödsäd och 2 000 000 kronor från införselavgifter för fettvaror,

c) 5 000 000 kronor av medel, som under regleringsåret 1959/60 inflyter genom upptagande av införselavgifter för fodermedel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

B. Siöalth

Bilaga I

Allmän skördesiffra inom olika län (länsdelar) enligt skördeuppskattningarna i oktober åren 1955—1959

Den allmänna skördesiffran utgör ett vägt medeltal av skördeomdömena för samtliga 18 slag av åkerväxter, som ingår i skördeuppskattningarna. Sammanvägningen har skett

genom omräkning av de olika skördeomdömena till skördeenheter. Hänsyn har ej tagits till halm, blast, bete och grönfoder. — De 10 lägsta talen varje år har kursiverats.

Område	1/10 1955	15/10 1956	15/10 1957	15/10 1958	15/10 1959	Ovägt medeltal 1955—1959
Stockholms stad och län	2,05	2,76	2,67	2,55	2,37	2,48
Uppsala län	2,34	2,95	2,30	2,54	2,49	2,52
Södermanlands län	1,78	2,77	2,63	2,42	2,55	2,43
Östergötlands län	2,16	2,76	2,85	2,61	2,93	2,66
Jönköpings län	2,35	2,92	2,84	3,09	2,50	2,74
Kronobergs län	2,44	2,89	2,75	3,04	2,36	2,70
Kalmar läns norra del	1,79	2,73	2,65	2,89	2,26	2,46
Kalmar läns södra del	2,31	2,91	2,92	3,03	1,98	2,63
Gotlands län	2,66	2,95	3,04	2,92	2,17	2,75
Blekinge län	2,33	2,94	2,79	2,76	2,30	2,62
Kristianstads län	2,73	3,03	2,90	2,84	2,68	2,84
Malmöhus län	2,89	3,18	3,24	2,77	3,05	3,03
Hallands län	2,43	3,19	2,71	2,76	2,51	2,72
Göteborgs och Bohus län	2,19	2,83	2,72	2,72	2,38	2,57
Älvsborgs läns norra del	2,09	2,91	2,69	2,78	2,32	2,56
Älvsborgs läns södra del	2,38	3,05	2,96	3,05	2,75	2,84
Skaraborgs län	2,10	2,93	2,81	2,84	2,51	2,64
Värmlands län	2,06	2,99	2,58	2,75	2,00	2,48
Örebro län	2,17	2,82	2,54	2,50	2,25	2,46
Västmanlands län	2,14	2,90	2,10	2,30	2,20	2,33
Kopparbergs län	2,38	2,91	2,25	2,59	2,27	2,48
Gävleborgs län	2,32	2,87	2,63	2,63	2,34	2,56
Västernorrlands län	2,27	2,86	2,85	2,64	2,40	2,60
Jämtlands län	2,39	2,96	3,04	2,70	2,72	2,76
Västerbottens län	2,24	2,92	2,93	2,74	3,04	2,77
Norrbottnens län	2,17	2,91	3,14	2,60	3,06	2,78
Hela riket	2,32	2,94	2,79	2,73	2,57	2,67

Bilaga 2

Undersökning av 1959 års skördeskador. Beräknat värde av normalskörd och 1959 års skörd samt skördeförlust, inom varje hushållningssällskapsområde (enligt s.k. subjektiv skördeuppskattning)

Hushållningssällskaps- område	1	2	3	4	5
	Normalskörd, 1 000-tal kr.				
	Brödsäd	Fodersäd	Övrigt foder ¹	Oljeväxter Sockerbetor Kokärter	Totalt
Stockholms stad och län	20 098	31 498	37 745	8 240	97 581
Uppsala	24 494	41 332	28 170	12 971	106 967
Södermanlands	26 800	42 470	41 944	10 945	122 159
Östergötlands	57 339	64 562	53 801	26 018	201 720
Jönköpings	5 158	23 676	68 281	499	97 614
Kronobergs	3 318	15 651	47 752	165	66 886
Kalmar norra	6 524	10 588	21 094	1 915	40 121
Kalmar södra	16 896	20 403	39 699	10 242	87 240
Gotlands	13 136	16 157	26 080	13 792	69 165
Elekinge	7 641	10 789	31 101	3 081	52 612
Kristianstads	26 130	53 778	103 545	33 637	217 090
Malmöhus	73 963	101 586	82 974	112 472	370 995
Hallands	12 543	38 751	56 968	2 712	110 974
Göteborgs och Bohus	6 291	16 816	33 534	218	56 859
Älvsborgs norra	6 928	26 411	39 843	690	73 872
Älvsborgs södra	1 799	11 511	32 110	96	45 516
Skaraborgs	36 651	82 117	87 032	6 869	212 669
Värmlands	8 085	23 097	54 117	487	85 786
Örebro	13 968	38 892	37 583	2 297	92 740
Västmanlands	21 055	48 634	31 228	5 682	106 599
Kopparbergs	3 463	18 929	31 304	169	53 865
Gävleborgs	1 502	15 948	42 552	289	60 291
Västernorrlands	91	10 222	44 179	23	54 515
Jämtlands	6	6 676	35 471	—	42 153
Västerbottens	3	11 703	59 658	7	71 371
Norrbottnens	—	4 726	40 851	0	45 577
Hela riket	393 882	786 923	1 208 616	253 516	2 642 937

¹ Potatis, hö, bete, foderarter och vicker.

Bilaga 2

(forts.)

Hushållningssällskaps- område	6	7	8	9	10
	1959 års skörd, 1 000-tal kr.				
	Brödsäd	Fodersäd	Övrigt foders ¹	Oljeväxter Sockerbetor Kokärter	Totalt
Stockholms stad och län	22 827	24 996	32 814	8 064	88 701
Uppsala »	25 517	30 935	24 867	13 271	94 590
Södermanlands »	31 331	32 788	39 311	11 446	114 876
Östergötlands »	69 008	62 007	46 529	30 629	208 173
Jönköpings »	5 485	17 795	57 992	529	81 801
Kronobergs »	3 247	13 755	42 275	196	59 473
Kalmar norra »	6 292	7 976	16 366	1 936	32 570
Kalmar södra »	13 937	14 560	22 801	9 108	60 406
Gotlands »	11 962	13 436	14 432	10 621	50 451
Blekinge »	7 021	8 324	23 724	3 437	42 506
Kristianstads »	28 490	48 510	96 717	38 433	212 150
Malmöhus »	85 208	106 160	83 680	129 996	405 044
Hallands »	12 019	30 900	58 381	3 037	104 337
Göteborgs och Bohus »	6 130	12 916	31 443	217	50 706
Älvsborgs norra »	7 073	17 422	35 527	876	60 898
Älvsborgs södra »	1 986	11 056	34 645	124	47 811
Skaraborgs »	39 961	62 766	82 919	8 010	193 656
Värmlands »	7 444	13 893	43 548	395	65 280
Örebro »	15 022	29 800	30 129	2 554	77 505
Västmanlands »	20 752	32 882	27 321	5 262	86 217
Kopparbergs »	3 751	13 923	30 155	233	48 062
Gävleborgs »	1 648	13 606	36 267	246	51 767
Västernorrlands »	101	8 836	45 110	24	54 071
Jämtlands »	9	7 422	37 733	—	45 164
Västerbottens »	5	15 999	71 756	7	87 767
Norrbottens »	—	7 066	53 059	0	60 125
Hela riket	426 226	659 729	1 119 501	278 651	2 484 107

¹ Potatis, hö, bete, foderarter och vicker.

Bilaga 2

(forts.)

Hushållningssällskaps- område	11	12	13	14	15	16	17
	1959 års skörd — normalskörd						
	Brödsäd 1 000 kr.	Fodersäd 1 000 kr.	Övrigt foder ¹ 1 000 kr.	Olje- växter Socke- betor Kokärter 1 000 kr.	Totalt 1 000 kr.	Totalt kr. ha	Skörd 1959 i % av normal- skörd
Stockholms stad och län	+ 2 729	- 6 502	- 4 931	- 176	- 8 880	- 63	90,9
Uppsala »	+ 1 023	- 10 397	- 3 303	+ 300	- 12 377	- 84	88,4
Södermanlands »	+ 4 531	- 9 682	- 2 633	+ 501	- 7 283	- 43	94,0
Östergötlands »	+ 11 669	- 2 555	- 7 272	+ 4 611	+ 6 453	+ 27	103,2
Jönköpings »	+ 327	- 5 881	- 10 289	+ 30	- 15 813	- 129	83,8
Kronobergs »	- 71	- 1 896	- 5 477	+ 31	- 7 413	- 85	88,9
Kalmar norra »	- 232	- 2 612	- 4 728	+ 21	- 7 551	- 129	81,2
Kalmar södra »	- 2 959	- 5 843	- 16 898	- 1 134	- 26 834	- 234	69,2
Gotlands »	- 1 174	- 2 721	- 11 648	- 3 171	- 18 714	- 227	72,9
Blekinge »	- 620	- 2 465	- 7 377	+ 356	- 10 106	- 189	80,8
Kristianstads »	+ 2 360	- 5 268	- 6 828	+ 4 796	- 4 940	- 23	97,7
Malmöhus »	+ 11 245	+ 4 574	+ 706	+ 17 524	+ 34 049	+ 106	109,2
Hallands »	- 524	- 7 851	+ 1 413	+ 325	- 6 637	- 48	94,0
Göteborgs och Bohus »	- 161	- 3 900	- 2 091	- 1	- 6 153	- 72	89,2
Älvsborgs norra »	+ 145	- 8 989	- 4 316	+ 186	- 12 974	- 103	82,4
Älvsborgs södra »	+ 187	- 455	+ 2 535	+ 28	+ 2 295	+ 33	105,0
Skaraborgs »	+ 3 310	- 19 351	- 4 113	+ 1 141	- 19 013	- 62	91,1
Värmlands »	- 641	- 9 204	- 10 569	- 92	- 20 506	- 122	76,1
Örebro »	+ 1 054	- 9 092	- 7 454	+ 257	- 15 235	- 108	83,6
Västmanlands »	- 303	- 15 752	- 3 907	- 420	- 20 382	- 129	80,9
Kopparbergs »	+ 288	- 5 006	- 1 149	+ 64	- 5 803	- 64	89,2
Gävleborgs »	+ 146	- 2 342	- 6 285	- 43	- 8 524	- 84	85,9
Västernorrlands »	+ 10	- 1 386	+ 931	+ 1	- 444	- 5	99,2
Jämtlands »	+ 3	+ 746	+ 2 262	-	+ 3 011	+ 50	107,1
Västerbottens »	+ 2	+ 4 296	+ 12 098	± 0	+ 16 396	+ 133	123,0
Norrbottnens »	-	+ 2 340	+ 12 208	± 0	+ 14 548	+ 181	131,9
Hela riket	+ 32 344	- 127 194	- 89 115	+ 25 135	- 158 830	- 46	94,0

¹ Potatis, hö, bete, foderarter och vicker.

Bilaga 3

Undersökning av 1959 års skördeskador: Skördeförlust enligt bilaga 2 efter avdrag av viss självrisk

Skördeförlust vid 15 % självrisk, 1 000-tal kr.

Jönköpings län	1 171
Kalmar läns norra del	1 533
Kalmar läns södra del	13 748
Gotlands län	8 339
Blekinge län	2 214
Älvsborgs läns norra del	1 893
Värmlands län	7 638
Örebro län	1 324
Västmanlands län	4 392
Samtliga 9 områden	42 252

Skördeförlust vid 20 % självrisk, 1 000-tal kr.

Kalmar läns södra del	9 386
Gotlands län	4 881
Värmlands län	3 349
Samtliga 3 områden	17 616

Förslag

till

Kungörelse om stödlån till jordbrukare

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Jordbrukare, som på grund av felslagen skörd år 1959 lidit väsentlig förlust och av denna anledning är i behov av ekonomiskt bistånd må, därest han gjort vad på honom ankommit för att motverka förlusten, kunna erhålla lån av statsmedel enligt bestämmelserna i denna kungörelse.

2 §.

Låneverksamheten skall omhändervhas av lantbruksnämnderna; dock att riksbanken handhaver förvaltningen av beviljade lån. Verksamheten skall såvitt angår lantbruksnämnderna stå under lantbruksstyrelsens tillsyn.

Lantbruksnämnderna äga bevilja lån i den utsträckning Kungl. Maj:t efter framställning av lantbruksstyrelsen anvisar medel därtill. Vid låneverksamhetens bedrivande skola lantbruksnämnderna samarbeta med hushållnings-sällskapen.

3 §.

Lån må i allmänhet ej beviljas till högre belopp än som motsvarar två tredjedelar av den förlust sökanden beräknas hava lidit.

För lån skall ställas säkerhet, som lantbruksnämnden finner tillfredsställande ur det allmännas synpunkt. Från detta krav må göras eftergift, om det möter svårigheter för sökanden att ställa dylik säkerhet eller om sådan eftergift eljest finnes motiverad med hänsyn till beloppets ringa storlek och omständigheterna i övrigt. Eftergift i fråga om säkerhet må dock medgivas allenast om nämnden finner sannolikt, att sökanden kommer att fullgöra sin betalningsskyldighet.

4 §.

Å lån skall gäldas ränta efter 5,75 procent om året. Under de två första åren åtnjutes dock räntefrihet för belopp upp till 3 000 kronor under förutsättning att låntagarens brukningsenhet ej innehåller mer än 20 hektar åker samt till åker omräknad ängs- och betesmark. Om särskilda skäl därtill föreligga må räntefrihet som nyss sagts medgivas jämväl låntagare, vars brukningsenhet innehåller mer än 20 hektar åker men på grund av mindre lämplig form eller beskaffenhet ur lönsamhetssynpunkt ej är bättre än en genomsnittlig bärkraftig brukningsenhet under nämnda arealgräns.

I fråga om belopp, för vilket räntefrihet icke åtnjutes de två första åren, lägges räntan för dessa år till det beviljade lånebeloppet.

Därest det allmänna ränteläget skulle därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t besluta om ändring av räntesatsen under löpande lånetid.

5 §.

Lån är amorteringsfritt under två år och skall därefter återbetalas genom avbetalning med en femtedel om året, varvid dock första amorteringsbeloppet må avpassas så, att amorteringen de därpå följande åren utgår i jämna tiotal kronor. Om särskilda skäl föreligga, må den amorteringsfria tiden förlängas till högst fyra år och amorteringstiden ökas till högst tio år eller i undantagsfall till högst femton år.

6 §.

Ränta och amortering skall årsvis i efterskott inbetalas till riksbanken.

7 §.

Ansökan om lån skall göras hos lantbruksnämnden och skall innehålla uppgift om storleken av den förlust sökanden anser sig hava lidit.

Ansökningen skall vara lantbruksnämnden tillhanda senast den — — — — 1960. Om särskilda skäl föreligga må nämnden dock till prövning upptaga ansökan, som inkommit efter nämnda dag.

8 §.

I fråga om handläggningen av inkomna ansökningar skall följande gälla. Lantbruksnämnden prövar om sökanden är i behov av lån samt fastställer lånebeloppets storlek och amorteringstidens längd. Tillika beslutar nämnden, huruvida säkerhet för lånet skall ställas, samt föreskriver beskaffenheten av sådan säkerhet. Nämnden avgör vidare om sökanden skall åtnjuta räntefrihet enligt 4 §. Handlingarna överlämnas därefter, med nämndens beslut i nu angivna frågor, till riksbanken, som har att införskaffa och granska erforderliga låne- och säkerhetshandlingar. Kan föreskriven säkerhet ej lämnas, anmäler riksbanken förhållandet till nämnden. Det ankommer därefter på nämnden att, om nämnden så finner påkallat, upptaga frågan om säkerheten till förnyad prövning.

Beviljat lån utbetalas, mot förskrivning å beloppet, genom riksbankens försorg.

9 §.

Riksbanken må uppsäga lån till omedelbar betalning, om det befinnes, att låntagaren genom oriktig uppgift föranlett lånets beviljande, eller låntagaren åsidosätter sina förpliktelser i fråga om räntelikvid eller amortering. Överlåter låntagaren den brukningsenhet, som han innehade då lånet beviljades, eller väsentlig del därav till ny ägare, eller övertages, i fall då låntagaren är arrendator, brukningsenheten av ny brukare, äger riksbanken uppsäga lånet till betalning å tid som banken bestämmer.

10 §.

Å amorteringsbelopp eller uppsagt belopp, som ej betalas inom föreskriven tid, skall erläggas dröjsmålsränta beräknad efter en räntesats som med en procentenhet överstiger den för lånet gällande.

11 §.

Avlider låntagare och måste det antagas bli förenat med synnerliga svårigheter för dödsboet efter denne att återbetala lånet, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att återbetala lånet eller del därav.

Sådan befrielse kan ock medgivas, därest låntagarens förmåga att full-

göra sin försörjningsplikt till följd av sjukdom eller annan orsak varaktigt blivit väsentligt försämrad och låntagaren på grund därav måste anses för framtiden vara ur stånd att återbetala lånet annorledes än efter avyttring av fastighet, varå jordbruket drives, eller av inventarier, som äro nödiga för jordbruksdriften.

Har i enlighet med vad i första eller andra stycket sägs befrielse från återbetalningsskyldighet medgivits, skall sålunda efterskänt belopp avskrivnas. Jämväl eljest må riksbanken, då ingen eller ringa utsikt finnes att förfallet lånebelopp kommer att återbetalas, meddela beslut om avskrivning.

Om särskilda skäl därtill föranleda må befrielse från återbetalningsskyldighet och avskrivning beslutas utan att för lånet ställd säkerhet tagits i anspråk.

I ärenden som avses i denna paragraf skall riksbanken städse inhämta yttrande från vederbörande lantbruksnämnd.

12 §.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpning av denna kungörelse meddelas av lantbruksstyrelsen eller, i fråga om den del av låneverksamheten som handhaves av riksbanken, av denna bank.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.